

VISITA A HORTA DE SANT JOAN I EXCURSIÓ AL PARC NATURAL DELS PORTS

1.- Visita a Horta de Sant Joan (Terra Alta)

Aquest poble té un ric patrimoni històric-artístic, sent el seu origen un poblat ibèric. El nucli antic està format per carrers estrets i concèntrics al voltant del desaparegut castell templer. Les cases s'esglaonen unes sobre les altres per salvar els desnivells, tot creant una visió cubista del poble, la qual va inspirar a Picasso durant la seva estada a aquesta població.

Plaça de l'Església

A nivell arquitectònic cal destacar la plaça de l'Església (popularment denominada 'la plaça de Missa' i que es va demanar anteriorment 'plaça de la Constitució'). L'església de Sant Joan és d'origen templer i de pur gòtic català. Cal destacar, a més, l'Ajuntament ('Ca la Vila'), obra renaixentista i que conserva l'antiga presó medieval, avui petit museu i sala d'exposicions, junt a cases bellament aporcades.

Fora de la plaça cal assenyalar un altre edifici renaixentista: 'la Casa del Delme', antiga residència del Comanador de l'Orde de l'Hospital (o de 'Sant Joan de Jerusalem'). Aquesta ordre militar va rebre una part important del patrimoni dels templers, una vegada abolida la seva orde, al començament del segle XIV.

L'antic hospital, també renaixentista, és avui seu del 'Centre Picasso'.

És també molt interessant la visita a l'*Ecomuseu* del Parc Natural dels Ports al carrer de Picasso.

Fora del nucli urbà, i al peu de la 'muntanya de Santa Bàrbara' cal destacar el 'Convent del Àngels'. La seva església està considerada com l'element arquitectònic més important de l'orde del Temple a Catalunya.

Prop del poble i a la dreta de la carretera d'Horta a Bot-Gandesa (Km 2) es troba 'el Parot' ('el pare de totes les oliveres'). Arbre bimil·lenari d'uns 7,50 m de volt de canó (perímetre del tronc). La seva varietat és desconeguda.

'El Parot'

2.- El parc natural dels Ports

Els *Ports* és un massís a cavall entre els sistemes Mediterrani Català i l'Ibèric. Es troba situat entre Catalunya (la seva part correspon al Parc Natural del Ports), València i Aragó, Està format per materials calcaris que determinen un relleu abrupte i trencat per diverses falles, amb importants encavalcaments. El vessant oriental, molt abrupte, tallat per un escarpament de falla, és ric en cingleres; al sector occidental, els rius principals excaven gorgues profundes de gran espectacularitat, com les valls properes al 'Mas de la Franqueta' al llarg del riu dels Estrets (Horta de Sant Joan).

El massís presenta muntanyes destacades per la seva alçada i forma, el cim més alt és el Mont Caro (1.447 m). També destaca, prop d'Horta de Sant Joan, les 'Roques d'en Benet' (1.013 m)

La posició del massís ha permès la presència i conservació d'una flora i una vegetació molt rica i variada i d'un gran valor geobotànic, on es poden trobar més de 1000 espècies. A la part oriental i les parts solellades domina la màquia de garric i margalló, al vessant occidental, de caràcter més fresc i continental, el paisatge està ocupat pel carrascar. A l'espai submediterrani, hi ha pinedes de pinassa, pi roig i boixos.

Als punts més humits i amb més altitud trobem les fagedes, les quals formen part de la *Reserva Natural Parcial de les Fagedes dels Ports*, amb unes 870 Ha. (Flora denominada relictiva, és a dir: que ha quedat després d'un canvi ambiental natural i/o humà i que no és pròpia, per tant, de la vegetació actual) i teixedes. La vegetació rupícola és molt típica dintre del massís i té un notable interès. Cal assenyalar la coexistència a escassos quilòmetres d'espècies vegetals tant diferents com el margalló i el faig.

Fageda dels Ports

La gran diversitat de biòtops que ofereixen els Ports permet l'establiment d'una fauna rica i variada. L'element més espectacular del massís és la nombrosa població de cabra salvatge (*Capra Hispanica*), espècie endèmica de la península Ibèrica i que està regulada cinegèticament per la Reserva Nacional de Caça. La llúdriga i el gat serval (reintroduït recentment) formen part dels mamífers protegits dintre del massís. El llop va desaparèixer als anys vint.

Els ocells hi troben un refugi i unes condicions idònies per subsistir, hi destaquen els grans rapinyaires (voltor, àliga daurada, àliga perdiguera, astor, falcó pelegrí, duc, etc.)

Els rèptils tenen també una important representació, així com els amfibis.

En 2001 la Generalitat va crear el *Parc Natural dels Ports i de la Reserva Natural de les Fagedes dels Ports*. La seva superfície, actualitzada en 2008, és de 35.050 Ha. A nivell internacional, forma part de la *Xarxa Natura 2000*. Regió Mediterrània.

3.- itinerari a peu 'la Franqueta'

L'accés a l'àrea recreativa de la Franqueta ens dóna una idea de la complexitat orogràfica de l'indret i del seu interès geològic. Està situada a la vora el riu dels Estrets, el qual neix als Ports. L'interès del recorregut és tant pels seus valors naturals (riu, alzinars, pinedes de pi negral, etc.), com en les vestigis de l'activitat humana (masos, carboneres, forns de calç, etc.

4.- Bibliografia

- ❑ Salvador Carbó (2007).. *Guia d'Horta de Sant Joan*. Diputació de Tarragona
- ❑ Història Natural dels Països Catalans (1992). *Espais Naturals*, Enciclopèdia Catalana.
- ❑ *Parc Natural dels Ports*. Departament de Medi Ambient i Habitatge. Direcció General del Medi Natural. Servei de Parcs. Publicacions. Itineraris, etc.
- ❑ Pàgines web: www.parcscatalunya.net, www.hortadesantjoan.cat (Ajuntament).

Abril de 2010

Gabriel Sanz